

Uniwersytet Warszawski

Wydział Prawa i Administracji

Instytut Prawa Cywilnego

Stanisław Sołtysik

Autoreferat rozprawy doktorskiej pt.

**Podstawy odmowy uznania i
wykonania zagranicznego orzeczenia
arbitrażowego według Konwencji
nowojorskiej**

Rozprawa doktorska
przygotowana pod kierunkiem
prof. dra hab. Karola Weitza

przy udziale promotora pomocniczego
dra Marcina Dziurdy

zrecenzowana przez
prof. dra hab. Andrzeja Jakubeckiego
oraz **dra hab. Andrzeja Torbusa, prof. UŚ**

Warszawa 2018

SPIS TREŚCI

1. TEMAT ROZPRAWY I UZASADNIENIE JEGO WYBORU	3
2. CEL BADAWCZY I METODY JEGO REALIZACJI	5
3. WYBRANE HIPOTEZY BADAWCZE PRACY	7
4. STRUKTURA PRACY	9
5. WYBRANE WNIOSKI PRACY.....	11

1. TEMAT ROZPRAWY I UZASADNIENIE JEGO WYBORU

Za wyborem przedmiotu pracy doktorskiej, którym jest kwestia podstaw odmowy uznania i wykonania zagranicznego orzeczenia arbitrażowego według Konwencji o uznawaniu i wykonywaniu zagranicznych orzeczeń arbitrażowych sporządzonej w Nowym Jorku dnia 10 czerwca 1958 roku (dalej: Konwencja), przemawia kilka istotnych względów.

Po pierwsze, zajęcie się omawianą kwestią uzasadnione jest z uwagi na praktyczne znaczenie arbitrażu jako metody rozwiązywania sporów wynikłych z transakcji handlu międzynarodowego. Zważywszy na liczne zalety sądownictwa polubownego, do których należą m.in. znaczny wpływ stron na procedurę arbitrażową i skład sądu arbitrażowego oraz szybkość postępowania, stanowi ono obecnie podstawowy wybór uczestników obrotu transgranicznego. Zalety te odpowiadają bowiem specyfice handlu międzynarodowego, która wymaga sprawnego rozstrzygnięcia sporu, często przez osoby kompetentne w bardzo specjalistycznych dziedzinach, nawet za cenę znaczącego niekiedy wzrostu kosztów rozstrzygnięcia sporu (jednej z głównych wad arbitrażu).

Po drugie, zawężenie przedmiotu analizy do kwestii konwencyjnych podstaw odmowy uznania i wykonania zagranicznego orzeczenia arbitrażowego wynika z kluczowego znaczenia, jakie zarówno Konwencja, jak i wskazane podstawy mają dla arbitrażu (w szczególności międzynarodowego arbitrażu handlowego). Wyrok sądu polubownego może bowiem zostać uznany (uzyskać skuteczność) i wykonany (zdobyć zdatność do przymusowej realizacji) zasadniczo w dowolnym państwie świata. Następuje to w znacząco uproszczonym postępowaniu (zwanym w przypadku orzeczeń zagranicznych postępowaniem delibacyjnym; sąd orzekający w tym postępowaniu określany jest natomiast mianem sądu delibacyjnego), wedle ujednoczonych przesłanek.

Taka sytuacja jest efektem wejścia w życie w większości państw świata – niemal 160 – Konwencji. Traktat ten zrewolucjonizował praktykę uznawania i wykonywania zagranicznych orzeczeń arbitrażowych i wprowadził w tym zakresie zasadnicze ułatwienia. Najdonioślejszą ze zmian, jakie przyniosła Konwencja, było wprowadzenie w art. V Konwencji zamkniętego katalogu podstaw odmowy uznania i wykonania zagranicznego orzeczenia arbitrażowego, które to podstawy zasadniczo nie pozwalają sądowi państwa wykonania na badanie rozstrzygnięcia co do *meritum*. Ta przełomowa w momencie przyjmowania Konwencji zmiana stopniowo torowała sobie drogę do prawodawstw krajowych, stając się współcześnie standardem w państwach rozwiniętych.

Możliwość rozciągnięcia skutków zapadłego rozstrzygnięcia co do zasady nie zapewnia stronom natomiast wyrok sądu powszechnego. Nadal bowiem nie tylko reguły, wedle których jest on wprowadzany do systemu prawnego innego państwa, ale nawet dopuszczalność takiego wprowadzenia, różnią się istotnie w poszczególnych prawodawstwach. Chlubnym wyjątkiem są tu oczywiście państwa członkowskie Unii Europejskiej, w których obecnie kwestię uproszczonego uznawania i stwierdzenia wykonalności wyroków sądowych (a także dokumentów urzędowych i ugod sądowych) reguluje Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 roku w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych¹ (Bruksela Ia)².

Po trzecie, zajęcie się konwencyjnym katalogiem podstaw odmowy uznania i wykonania zagranicznego orzeczenia arbitrażowego uzasadnione jest tym, że – co zaskakujące – mimo swojego znaczenia, zawierający go przepis art. V Konwencji na przestrzeni kilkudziesięciu lat nie dorobił się (nie tylko w doktrynie polskiej) opracowania o charakterze monograficznym. W literaturze anglojęzycznej istnieje wprawdzie wiele artykułów i fragmentów opracowań dotyczących międzynarodowego arbitrażu handlowego traktujących o poszczególnych podstawach odmowy uznania i wykonania zagranicznego orzeczenia arbitrażowego³. Istnieją także opracowania monograficzne poświęcone Konwencji⁴ oraz komentarze do niej⁵. Żadna z pozycji wydanych dotychczas w literaturze anglojęzycznej nie stanowi jednak *stricte* monografii omawiającej wskazane podstawy w całości.

¹ Dz.U.UE.L.2012.351.1.

² Królestwo Danii (wobec którego nie znajduje zastosowania wspomniane rozporządzenie) oraz wybrane inne państwa europejskie, takich jak Republika Islandii, Konfederacja Szwajcarska i Królestwo Norwegii, z państwami Unii Europejskiej wiąże natomiast analogiczna w treści do tegoż rozporządzenia Konwencja z dnia 30 października 2007 roku o jurysdykcji i uznawaniu oraz wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych (Lugano II – Dz.U.UE.L.2007.339.3.).

³ W tym zakresie wskazać należy chociażby na następujące artykuły: J. Paulsson, *May or Must under the New York Convention: An Exercise in Syntax and Linguistics* [w:] Arb. Int. 2/1998 (t. 14); P. Sanders, *New York Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards* [w:] Arb. 3/1959 (t. XXV). O podstawach konwencyjnych traktują również najistotniejsze opracowania zagraniczne dotyczące arbitrażu – por. chociażby stosowne fragmenty następujących pozycji: G. Born, *International Commercial Arbitration (Second Edition)*, Kluwer Law International 2014; E. Gaillard, J. Savage (red.), *Fouchard Gaillard Goldman on International Commercial Arbitration*, Kluwer Law International 1999; F.-B. Weigand (red.), *Practitioner's Handbook on International Arbitration*, Verlag C.H. Beck, 2002.

⁴ Podstawową (choć już nieco wiekową) lekturą jest *The New York Arbitration Convention of 1958*, Kluwer Law and Taxation Publishers, 1981, autorstwa A. J. van den Berga. Ostatnimi czasy wydana została także praca M. Paulsson pt. *The 1958 New York Convention in Action*, Kluwer Law International 2016. Nadal aktualny i niezmiennie interesujący pozostaje również zbiór artykułów dotyczących konkretnych aspektów Konwencji zgromadzonych w monografii p.t. *Enforcement of Arbitration Agreements and International Arbitral Awards. The New York Convention 1958 in Practice*, Cameron May 2008, zredagowanej przez E. Gaillarda oraz D. di Pietro.

⁵ M.in. H. Kronke, P. Nacimiento (red.), *Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: A Global Commentary on the New York Convention*, Kluwer Law International 2010 oraz R. Wolff (red.), *New York Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards of 10 June 1958 Commentary*, C.H. Beck/Hart/Nomos, 2012;

Polska doktryna w tym zakresie również może pochwalić się opracowaniami książkowymi⁶ i artykułami⁷ mniej lub bardziej szczegółowo omawiającymi Konwencję oraz poszczególne konwencyjne podstawy odmowy uznania i wykonania zagranicznego orzeczenia arbitrażowego. Mimo tego, również w języku polskim jak do tej pory nie pojawiła się pozycja monograficzna skupiona na scharakteryzowaniu tychże podstaw.

2. CEL BADAWCZY I METODY JEGO REALIZACJI

Celem rozprawy doktorskiej jest kompleksowe przedstawienie i omówienie konwencyjnych podstaw odmowy uznania i wykonania zagranicznego orzeczenia arbitrażowego. Praca zawiera więc nie tylko próbę syntezy i krytycznej analizy poglądów wyrażanych na tle konkretnych jednostek redakcyjnych art. V Konwencji w doktrynie i judykaturze zagranicznej, ale także skonfrontowanie ich ze stanowiskami zajmowanymi przez polskich autorów oraz polskie sądy i wypracowanie na tym tle własnego stanowiska, w szczególności co do kwestii spornych. Ma ona również w założeniu zawierać omówienie z punktu widzenia polskiego prawa dwóch podstaw konwencyjnych odwołujących się do prawa państwa wykonania zagranicznego orzeczenia arbitrażowego, tj. braku zdolności arbitrażowej (art. V ust. 2 lit. a) Konwencji) oraz sprzeczności uznania i wykonania orzeczenia z porządkiem publicznym danego państwa (art. V ust. 2 lit. b) Konwencji).

Przy sporządzaniu pracy doktorskiej zastosowano trzy metody badawcze charakterystyczne dla nauk prawnych – dogmatyczną, historyczno-prawną oraz prawnoporównawczą.

Metoda dogmatyczna była główną metodą użytą przy pisaniu pracy doktorskiej. Osiągnięcie zamierzonego celu wymagało dokonania wykładni przepisów konwencyjnych (głównie art. V, ale w niezbędnym zakresie również i innych jej przepisów), przy uwzględnieniu poglądów formułowanych w doktrynie i orzecznictwie. Pozwoliło to na podjęcie próby należytego oznaczenia zakresu sytuacji umożliwiających sądowi delibacyjnemu w ramach poszczególnych podstaw statuowanych w art. V Konwencji

⁶ W tym zakresie por. chociażby stosowne sekcje w *Sądownictwie polubownym (arbitrażu)*, C. H. Beck 2007 autorstwa Ł. Błaszczaka i M. Ludwik; *Sądzie arbitrażowym*, LexisNexis 2008 autorstwa T. Erecińskiego i K. Weitz oraz w *Systemie prawa handlowego. Tom 8. Arbitraż handlowy*, C.H. Beck 2015 pod redakcją A. Szumańskiego.

⁷ Por. chociażby H. Trammer, *Konwencja o uznawaniu i wykonywaniu zagranicznych orzeczeń arbitrażowych* [w:] PiP 11/1961, a w nowszej literaturze W. Popiołek, *Odmowa uznania (wykonania) zagranicznego orzeczenia arbitrażowego na podstawie art. V Konwencji nowojorskiej* [w:] J. Gudowski, K. Weitz (red.), *Aurea Praxis Aurea Theoria. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego*, LexisNexis 2011.

odmowę uznania i wykonania (stwierdzenia wykonalności) zagranicznego orzeczenia arbitrażowego. Przepisy Konwencji poddano przy tym interpretacji zgodnie z zasadami wykładni umów międzynarodowych pochodzącymi z prawa zwyczajowego, a skodyfikowanymi w art. 31-33 Konwencji wiedeńskiej o prawie traktatów sporządzonej w Wiedniu dnia 23 maja 1969 roku⁸ (konwencja wiedeńska). Przede wszystkim, zgodnie z art. 31 konwencji wiedeńskiej, posłużono się wykładnią literalną, teleologiczną (funkcjonalną), systemową, a także interpretowano przepisy konwencyjne zgodnie z zasadą dobrej wiary.

Metodą historyczno-prawną posłużono się w pracy w ograniczonym zakresie. Została ona – zgodnie z zasadami przewidzianymi w art. 32 konwencji wiedeńskiej – zastosowana jedynie pomocniczo, celem wspomoczenia procesu odczytywania z kolejnych jednostek redakcyjnych art. V Konwencji treści normatywnej składającej się na poszczególne podstawy konwencyjne. Dokonano tego, wykorzystując i cytując treść *travaux préparatoires* do Konwencji w charakterze uzupełniających środków interpretacji.

Metoda prawoporównawcza miała przy przygotowywaniu pracy ograniczoną rolę. Z uwagi na nakaz autonomicznej wykładni pojęć Konwencji (jako umowy międzynarodowej) konieczne było bowiem zachowanie daleko posuniętej ostrożności przy transponowaniu rozwiązań prawnych zawartych w innych umowach międzynarodowych lub prawodawstwach krajowych na grunt art. V Konwencji i przy wykładni tego przepisu w ich świetle. Niemniej jednak, tam gdzie było to konieczne lub przydatne (m.in. w zakresie skutków, jakie orzeczenie arbitrażowe wywiera w poszczególnych systemach prawnych, czy sposobu, w jaki arbitrzy mają oznaczyć prawo właściwe dla rozstrzygnięcia sporu w braku dokonania stosownego wyboru przez strony) powoływano stosowne rozwiązania przyjmowane w prawodawstwach krajowych i umowach międzynarodowych.

Rozprawa doktorska powstała w oparciu o bogaty dorobek doktryny i judykatury dotyczącej Konwencji oraz podstaw konwencyjnych. Z uwagi na bardzo dużą ilość literatury i orzecznictwa dotyczących omawianej problematyki (zwłaszcza źródeł zagranicznych), konieczne było dokonanie stosownego wyboru. Przyjęte kryterium istotności zakładało wyodrębnienie podstawowych prac i selekcji orzeczeń z omawianej dziedziny reprezentatywnych dla różnych tradycji prawnych oraz uzupełnienie ich artykułami lub innymi opracowaniami. Uwzględniono dorobek doktryny amerykańskiej, angielskiej, francuskiej, holenderskiej, niemieckiej, szwajcarskiej oraz, oczywiście, polskiej, z powołaniem

⁸ Dz. U. z 1990 roku, Nr 74 poz. 439 (tekst polski jako załącznik do wskazanego numeru Dz. U.).

stosownego orzecznictwa ze wszystkich wskazanych państw. Uzupełnione to zostało odniesieniami do prac autorów m.in. z Austrii, Finlandii, Włoch, Kanady, Argentyny oraz Indii.

3. WYBRANE HIPOTEZY BADAWCZE PRACY

Konwencyjne podstawy odmowy uznania i wykonania (stwierdzenia wykonalności) zagranicznego orzeczenia arbitrażowego cechuje znaczna heterogeniczność. Choć negatywne rozstrzygnięcie sądu delibacyjnego może zapaść z uwagi na zaistnienie ściśle określonych w art. V Konwencji przyczyn, to przyczyny te odnoszą się w istocie do sytuacji, jakie mogą powstać w toku całego (szeroko pojętego) postępowania arbitrażowego – od braku zawarcia ważnej umowy o arbitraż począwszy, na uchyleniu orzeczenia skończywszy. Z tego powodu osiągnięcie celu badawczego rozprawy w postaci omówienia podstaw konwencyjnych wymagało postawienia oraz sprawdzenia szeregu hipotez badawczych dotyczących wszystkich podstaw razem oraz każdej z osobna.

Poniżej przedstawione zostaną wybrane, istotne według autora pracy doktorskiej hipotezy cząstkowe, które podlegały weryfikacji w pracy. Mimo wskazanej niehomogeniczności podstaw konwencyjnych, zostaną one jednak stosownie dobrane i uszeregowane. Pierwsze dwa z przedstawionych założeń dotyczyć będą wszystkich podstaw konwencyjnych. Kolejne 4 hipotezy natomiast dotyczyć będą poszczególnych grup podstaw, zgodnie z jednym z ich podziałów wskazanych w pracy doktorskiej – po jednej na podstawy: (1) dotyczące właściwości i kompetencji sądu arbitrażowego (art. V ust. 1 lit. a) i c) Konwencji), (2) traktujące o nieprawidłowościach w procedurze arbitrażowej (art. V ust. 1 lit. b) i d) Konwencji), (3) za przedmiot mające (a raczej: mającą) moc wiążącą orzeczenia arbitrażowego (art. V ust. 1 lit. e) Konwencji) oraz (4) których celem jest ochrona interesów państwa uznania i wykonania (stwierdzenia wykonalności) orzeczenia arbitrażowego (art. V ust. 2 lit. a) i b) Konwencji).

W pierwszej kolejności wskazać należy na (relewantne dla wszystkich podstaw konwencyjnych) założenie, że uregulowane w art. V Konwencji warunki odmowy uznania i wykonania zagranicznego orzeczenia arbitrażowego (tak jak zresztą analogiczne warunki przewidziane przepisami prawa krajowego oraz innych umów międzynarodowych) wyróżniają się na tle innych przesłanek uzyskania przez nie skuteczności i wykonalności. Przyjmuje się bowiem, iż przepisy regulujące te warunki (w przypadku Konwencji: poszczególne jednostki redakcyjne art. V Konwencji) mają charakter merytoryczny. To, w połączeniu z faktem, iż warunki regulowane w art. V ust. 1 Konwencji sąd delibacyjny bierze pod uwagę jedynie na zarzut strony, uzasadniać mogłoby używanie wobec tych warunków

określenia podstawy (nie zaś jedynie przyczyny, przesłanki lub warunki) odmowy uznania i wykonania zagranicznego orzeczenia arbitrażowego – na podobieństwo podstaw uchylenia krajowego orzeczenia arbitrażowego (art. 1206 § 1 i 2 k.p.c.⁹), czy też podstaw kasacyjnych (art. 398³ § 1 k.p.c.).

Następnie, w zakresie wszystkich podstaw konwencyjnych sprawdzono powszechnie przyjmowaną hipotezę, jakoby art. V Konwencji dozwalał sądowi delibacyjnemu na uznanie lub wykonanie (stwierdzenie wykonalności) zagranicznego orzeczenia arbitrażowego mimo stwierdzenia, że spełniona jest w jego wypadku jedna z podstaw konwencyjnych. Założenie to nie jest wolne od kontrowersji – w szczególności w literaturze niemieckiej, która co do zasady przyjmuje w takim wypadku związanie sądu delibacyjnego. Przy tym – na wypadek pozytywnej weryfikacji omawianego założenia – podjęto również próbę stwierdzenia, jakie są granice swobody sądu delibacyjnego w zakresie uznania lub wykonania (stwierdzenia wykonalności) orzeczenia arbitrażowego i jakie czynniki (kryteria) wyznaczają takie granice.

W zakresie podstaw dotyczących właściwości i kompetencji sądu arbitrażowego w szczególności zweryfikowano założenie, jakoby podstawa uregulowana w art. V ust. 1 lit. c) Konwencji obejmowała nie tylko sytuację wykroczenia przez sąd arbitrażowy poza granice samej umowy o arbitraż, ale także przypadki orzekania *ultra petita partium* (rozumianego jako rozstrzygnięcie o innym roszczeniu, niż przedstawione – *aliud*), *extra petita partium* (rozumianego jako sytuacja, w której sąd arbitrażowy zasądził więcej, niż było żądane – *plus*) oraz *infra petita partium* (rozumianego jako sytuacja, w której sąd arbitrażowy nie orzekł o całości przedłożonych mu do rozstrzygnięcia roszczeń – *minus*). Kwestia ta jest bowiem wysoce sporna w doktrynie przedmiotu i w sposób zasadniczy rzutuje na wykładnię rzeczzonego przepisu konwencyjnego.

Jeżeli chodzi o podstawy dotyczące nieprawidłowości w szeroko pojętym postępowaniu przed sądem polubownym, przyjęta i sprawdzona została w szczególności hipoteza, zgodnie z którą pojęcia naruszenia prawa strony do przedstawienia jej sprawy, którym operuje przepis art. V ust. 1 lit. b) Konwencji, nie należy wyklądać w świetle konstrukcji przyjętych w konkretnym prawie krajowym (*lex arbitri*, *lex fori*, etc.), lecz w sposób autonomiczny. Hipoteza ta wymagała weryfikacji z uwagi na to, iż standard, wedle jakiego należy mierzyć wskazane naruszenie, jest kluczowy dla ustalenia treści regulowanej wymienionym przepisem podstawy konwencyjnej. W sposób istotny wpływa ona także na relację tej podstawy do genetycznie podobnej podstawy z art. V ust. 1 lit. d) Konwencji (obie

⁹ T.j. opubl. w Dz. U. z 2018 roku, poz. 155 z późn. zm.

wszak dotyczą szeroko pojętego postępowania arbitrażowego) oraz klauzuli porządku publicznego (wprost odwołującej się do *legis fori* oraz – wedle niektórych autorów – obejmującej także naruszenia tzw. procesowego porządku prawnego).

W zakresie podstawy dotyczącej mocy wiążącej orzeczenia arbitrażowego (regulowanej art. V ust. 1 lit. e) Konwencji) zweryfikowano przede wszystkim założenie, jakoby nie było w ogóle możliwe uznawanie orzeczeń arbitrażowych uchylonych w państwie ich pochodzenia. W szczególności zastanowiono się nad tym, na ile odpowiedź na pytanie, czy sąd delibacyjny posiada władzę dyskrecyjną, aby uznać orzeczenie arbitrażowe co do którego zachodzi jedna z podstaw konwencyjnych, przekłada się wprost na przychylenie się do wskazywanej (wysoce spornej w nauce i judykaturze) hipotezy.

W zakresie natomiast podstaw mających na celu ochronę państwa *fori* przed niepożądanymi przez nie skutkami uznania i wykonania (stwierdzenia wykonalności) zagranicznego orzeczenia arbitrażowego, poddano analizie hipotezę, zgodnie z którą zakres zastosowania klauzuli porządku publicznego uregulowanej w art. V ust. 2 lit. b) Konwencji przenika się w pewnych sytuacjach z innymi podstawami konwencyjnymi. W tym zakresie przeanalizowano również ściśle związane z tą kwestią zagadnienie, czy Konwencja dozwala na odmowę uznania i wykonania (stwierdzenia wykonalności) zagranicznego orzeczenia arbitrażowego z uwagi na sprzeczność z tzw. procesowym porządkiem publicznym.

4. STRUKTURA PRACY

Pod względem strukturalnym rozprawa doktorska została podzielona na 6 rozdziałów poprzedzonych wprowadzeniem i zamkniętym zakończeniem.

W rozdziale I pracy zawarte zostały ogólne informacje o instytucji uznania i wykonania zagranicznego orzeczenia arbitrażowego jako sposobu zapewnienia mu skuteczności i wykonalności w danym państwie, a także o przedmiocie, celach oraz zakresie zastosowania Konwencji.

Rozdział II rozprawy poświęcony jest z kolei konwencyjnym podstawom odmowy uznania i wykonania zagranicznego orzeczenia arbitrażowego w ogólności. Omówiono w nim kwestie wspólne dla wszystkich podstaw konwencyjnych – takie jak zasady wykładni regulującego je przepisu art. V Konwencji czy rozkład ciężaru dowodu i przytaczania dla poszczególnych podstaw. Sprawdzono także, czy i na jakiej zasadzie w konwencyjnych

postępowaniach delibacyjnych dopuszczalne jest uwzględnianie niewysłowionych wprost w tekście Konwencji instytucji prekluzji, zrzeczenia się zarzutów oraz wymagania kauzalności. Przeanalizowano również, czy Konwencja przyznaje sądowi delibacyjnemu kompetencję do uznania i wykonania (stwierdzenia wykonalności) orzeczenia arbitrażowego mimo zaistnienia którejs z podstaw konwencyjnych.

Kolejne rozdziały pracy (III-VI) zawierają omówienie poszczególnych podstaw konwencyjnych – zgodnie z przytoczonym już w pkt 3 na s. 7 powyżej podziałem przyjętym w pracy.

Rozdział III rozprawy zawiera charakterystykę podstaw dotyczących właściwości i kompetencji sądu arbitrażowego, uregulowanych w art. V ust. 1 lit. a) oraz art. V ust. 1 lit. c) Konwencji. Omówione zostały więc w szczególności wzajemny stosunek obu podstaw względem siebie, a także szereg cząstkowych kwestii dotyczących każdej z nich. W szczególności, dla podstawy regulowanej art. V ust. 1 lit. a) Konwencji omówione zostały prawo właściwe dla określenia zdolności arbitrażowej i chwila, na którą należy badać jej istnienie oraz miejsce wydania orzeczenia arbitrażowego na potrzeby subsydiarnego oznaczenia prawa właściwego dla umowy o arbitraż oraz zakres tejże umowy. Dla podstawy przekroczenia przez sąd arbitrażowy swojej właściwości i kompetencji rozważono natomiast m.in. to, czy w jej zakres zastosowania wchodzi przypadki wydawania orzeczeń *ultra petita partium*, *extra petita partium* i *infra petita partium* oraz kwestię prawa właściwego dla wykładni umowy o arbitraż, późniejszego porozumienia stron oraz oświadczeń stron w zakresie wysuwanych przez nie roszczeń dla potrzeb wskazanej podstawy.

W rozdziale IV pracy omówione zostały podstawy dotyczące toku postępowania arbitrażowego, a więc te wskazane w art. V ust. 1 lit. b) Konwencji oraz art. V ust. 1 lit. d) Konwencji. Scharakteryzowany został przede wszystkim ich wzajemny stosunek i zakresy zastosowania oraz najistotniejsze węzłowe problemy wiążące się z każdą z nich z osobna. Wśród kwestii poddanych analizie istotnych dla podstawy regulowanej art. V ust. 1 lit. b) Konwencji wymienić należy to, czy omawiana podstawa – traktując o braku możliwości przedstawienia przez stronę jej sprawy oraz braku należytego powiadomienia o wyborze arbitra i procedurze arbitrażowej – odwołuje się do jakiegoś konkretnego prawa krajowego (a jeżeli tak, to do jakiego), czy też operuje standardem autonomicznym, a także jak należy ustalać elementy składowe prawa strony do przedstawienia jej sprawy i jakie uprawnienia należy w jego poczet zaliczyć. Przy opisywaniu natomiast podstawy dotyczącej innych nieprawidłowości w procedurze arbitrażowej (art. V ust. 1 lit. d) Konwencji) ustalona została natomiast w szczególności treść normatywna pojęcia "procedury arbitrażowej", zakres

autonomii stron w zakresie określenia reguł procedury i wpływ na tę swobodę bezwzględnie wiążących przepisów *legis arbitri* oraz kwestia tego, czy możliwe jest na podstawie art. V ust. 1 lit. d) Konwencji dokonanie pełnej delokalizacji arbitrażu, tj. dokonanie całkowitej derogacji krajowych porządków prawnych w tym zakresie.

Rozważania objęte rozdziałem V rozprawy doktorskiej zogniskowane zostały na podstawie dotyczącej mocy wiążącej orzeczenia arbitrażowego (art. V ust. 1 lit. e) Konwencji). Na tle tej podstawy omówione zostały liczne wiążące się z tą instytucją kwestie problematyczne, a zwłaszcza to, w jaki sposób ustalać należy, kiedy i w jaki sposób orzeczenie arbitrażowe uzyskuje moc wiążącą (czy na podstawie przepisów prawa krajowego – a jeżeli tak, to jakiego – czy też w drodze *stricte* wykładni autonomicznej art. V ust. 1 lit. e) Konwencji). Podjęto także próbę odpowiedzi na pytanie, czy w ogóle dopuszczalne jest uznawanie orzeczeń arbitrażowych uchylonych w państwie pochodzenia. Zajęto się także kwestią tego, jakie zdarzenia mogą powodować wstrzymanie wykonalności orzeczenia arbitrażowego, o którym mowa w art. V ust. 1 lit. e) Konwencji

Przedmiotem rozdziału VI pracy jest natomiast omówienie podstaw uwzględnianych przez sąd delibacyjny *sua sponte* – a więc tych chroniących podstawowe interesy państwa uznania i wykonania zagranicznego orzeczenia arbitrażowego (art. V ust. 2 Konwencji). Omówiono w tym zakresie więc kwestie wspólne dla obu podstaw, w tym wzajemny ich stosunek wobec siebie, a w szczególności to, czy podstawa zdatności arbitrażowej (art. V ust. 2 lit. a) Konwencji) jest zbędna w świetle zawartej w art. V ust. 2 lit. b) Konwencji klauzuli porządku publicznego oraz podobieństwa obu podstaw w zakresie ich funkcji. Scharakteryzowano także każdą z uregulowanych w art. V ust. 2 lit. b) Konwencji podstaw z osobna. Z uwagi na to, że art. V ust. 2 lit. a) i b) Konwencji wprost odwołują się w zakresie ustalania ich zakresu normowania do prawodawstwa państwa uznania i wykonania orzeczenia arbitrażowego, opisano także kwestię zdatności arbitrażowej i podstawowe zasady porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej w prawie polskim.

5. WYBRANE WNIOSKI PRACY

Przeprowadzone w rozprawie doktorskiej rozważania pozwoliły na weryfikację przyjętych na wstępie hipotez badawczych i sformułowanie odnośnie do nich szeregu szczegółowych wniosków. Ich wyczerpujące przedstawienie znacząco przekraczałoby ramy niniejszego autoreferatu, stąd poniżej opisane zostaną wybrane konkluzje, odpowiadające zakresowo założeniom zaprezentowanym w pkt 3 na s. 7-9 powyżej.

Po pierwsze, stwierdzono, iż podstawy odmowy wykonania (stwierdzenia wykonalności) zagranicznego orzeczenia arbitrażowego jako takie stanowią istotny element systemu wykonywania (stwierdzenia wykonalności) orzeczeń arbitrażowych. Tradycyjnie w prawie polskim regulują one znacznie obszerniejszy katalog sytuacji, niż te stosowane w postępowaniu dotyczącym orzeczenia krajowego. Powodem takiego rozróżnienia jest przede wszystkim to, że orzeczenia krajowe mogą być badane przez sąd państwa wykonania orzeczenia arbitrażowego (będący równocześnie sądem państwa jego pochodzenia) także w toku postępowania ze skargi o uchylenie krajowego orzeczenia arbitrażowego. Od orzeczeń zagranicznych takiego środka prawnego nie można natomiast wnieść w państwie ich wykonania.

Z tego powodu uznano, że przepisy regulujące omawiane warunki odmowy uznania i wykonania zagranicznego orzeczenia arbitrażowego mają charakter merytoryczny. Stanowią one bowiem odpowiednik przepisów prawa materialnego i stanowią podstawę rozstrzygnięcia sądu delibacyjnego co do istoty sprawy. Tym odróżniają się one od przepisów regulujących inne warunki uznania i wykonania zagranicznego orzeczenia arbitrażowego mające charakter czysto formalny (tj. od wymagania złożenia stosownego wniosku w tym przedmiocie, przedłożenia sądowi delibacyjnemu odpowiednich dokumentów etc.) – które razem z omawianymi warunkami o charakterze merytorycznym mogą być zbiorczo nazywane przesłankami *sensu largo* uznania i wykonania. To, w połączeniu z zamkniętym co do zasady katalogiem okoliczności uzasadniających merytoryczną odmowę wykonania (stwierdzenia wykonalności) orzeczenia arbitrażowego oraz możliwością wzięcia części z nich pod uwagę przez sąd delibacyjny jedynie na wniosek strony, uzasadnia określanie omawianych warunków merytorycznych właśnie mianem podstaw.

Przechodząc do samych podstaw zawartych w art. V Konwencji, ustalono, iż niewątpliwie odgrywają one w toku postępowania delibacyjnego wielu państw bardzo istotną rolę. Wynika to z bardzo szerokiego zakresu zastosowania Konwencji, jak i z faktu znaczącej liczby jej państw-stron. Ich znaczenie nie ogranicza się jednak jedynie do konwencyjnych postępowań delibacyjnych. Za pośrednictwem ustawy modelowej¹⁰, która powtarza niemal słowo w słowo w swoim art. 36 ust. 1 brzmienie art. V Konwencji, podstawy te zostały recypowane do wielu krajowych porządków prawnych i znajdują zastosowanie także do zagranicznych orzeczeń arbitrażowych, które nie uzyskują za granicą skuteczności i wykonalności na podstawie Konwencji. Można więc powiedzieć, że w dużej mierze to

¹⁰ Ustawa modelowa UNCITRAL o międzynarodowym arbitrażu handlowym z 1985 roku w wersji ze zmianami przyjętymi w 2006 roku (ang. „UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration 1985 with amendments as adopted in 2006”) – dostępna pod adresem http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf.

Konwencja ukształtowała zarówno katalog podstaw odmowy uznania i wykonania (stwierdzenia wykonalności) zagranicznego orzeczenia arbitrażowego, jak i ich rozumienie i pełnioną przez nie funkcje w różnych porządkach prawnych.

Po drugie, potwierdzono, iż mimo tego, że podstawy, dotycząc bardzo różnych elementów postępowania arbitrażowego, cechują się istotną heterogenicznością, istnieje dla nich szereg istotnych kwestii wspólnych. Elementem takim jest co do zasady to, czy sąd delibacyjny może uznać i wykonać (stwierdzić wykonalność) zagranicznego orzeczenia arbitrażowego mimo zaistnienia wobec niego jednej z podstaw konwencyjnych. Stwierdzono, że na tak postawione pytanie należy odpowiedzieć co do zasady twierdząco (wyjątkiem jest tylko sytuacja, w której orzeczenie zostało w myśl art. V ust. 1 lit. e) Konwencji uchylone w państwie pochodzenia – o czym niżej). Wynika ta bowiem wprost nie tylko z literalnego brzmienia Konwencji (brzmienie czterech z pięciu tekstów autentycznych – angielskiego, hiszpańskiego, arabskiego i chińskiego, posługujących się w art. V Konwencji modalnym „może odmówić” a nie „musi odmówić”), ale i z jej celu, jakim jest ułatwienie uznawania i wykonywania (stwierdzenia wykonalności) zagranicznych orzeczeń arbitrażowych tak dalece, jak jest to możliwe. Istotna w tym kontekście jest także wykładnia systemowa art. V Konwencji, tj. uwzględnienie treści art. III tego traktatu, wyrażającego ogólny obowiązek państw konwencyjnych tego, by uznawać i wykonywać orzeczenia arbitrażowe.

Wskazano przy tym, że swoboda sądu delibacyjnego w zakresie wykonania zagranicznego orzeczenia arbitrażowego mimo zaistnienia podstawy konwencyjnej, jest ograniczona, a jej granice zakreśla wprost Konwencja. Konstatacja ta wynika chociażby z porównania treści art. V Konwencji z art. VI Konwencji. Ten ostatni wprost wskazuje, że sąd delibacyjny może wstrzymać postępowanie delibacyjne lub nakazać wnioskodawcy złożenie stosownego zabezpieczenia, „jeżeli uzna to za właściwe”, a takiego sformułowania brak w art. V Konwencji. Uznanie i wykonanie (stwierdzenie wykonalności) orzeczenia arbitrażowego mimo zaistnienia podstawy konwencyjnej uzasadniać może zastosowanie instytucji prekluzji, zrzeczenia się zarzutów albo kauzalności – nakaz zastosowania których wynika wprost z samej Konwencji. Dzięki temu również zachowany jest drugi z celów Konwencji, którym jest standaryzacja katalogu podstaw odmowy wykonania (stwierdzenia wykonalności) zagranicznego orzeczenia arbitrażowego. W takim bowiem przypadku nie mają na ich zastosowanie ani treść wpływu przepisy różnych ustawodawstw krajowych, a władza dyskrecyjna sądów delibacyjnych ograniczona jest jednolitymi kryteriami wpływającymi wprost z Konwencji.

Po trzecie, przyjęto, iż podstawa przekroczenia przez sąd arbitrażowy jego właściwości lub kompetencji (art. V ust. 1 lit. c) Konwencji) częściowo zawiera się w podstawie braku zdolności stron do zawarcia umowy o arbitraż oraz jej nieważności (art. V ust. 1 lit. a) Konwencji), częściowo jednak reguluje zupełnie odmienne stany faktyczne. Po analizie historycznej, językowej i celowościowej Konwencji potwierdzono bowiem, że podstawa zawarta w art. V ust. 1 lit. c) Konwencji reguluje także tzw. przekroczenie przez sąd arbitrażowy jego kompetencji, tj. sytuacje, w których skład orzekający jest wprawdzie właściwy do rozpoznania danego sporu, lecz wykracza poza przyznaną mu przez strony kompetencję do rozstrzygnięcia sprawy. Przede wszystkim chodzi tu o przypadki orzekania przez sądy arbitrażowe *extra petita partium*, *ultra petita partium*, a w niektórych bardzo szczególnych przypadkach nawet *infra petita partium*.

Do wniosku, że omawiana podstawa dotyczy także przypadków wydawania przez sąd arbitrażowy orzeczeń *extra petita partium* oraz *ultra petita partium* prowadzi – z uwagi na rozbieżności między różnymi tekstami autentycznymi Konwencji – analiza teleologiczna art. V ust. 1 lit. c) Konwencji regulującego wskazaną podstawę (zwrócenie się ku celowi i przedmiotowi Konwencji) oraz pomocniczo sięgnięcie do jej *travaux préparatoires*.

Poczynając od *travaux préparatoires*, projekt Konwencji przygotowany przez Międzynarodową Izbę Handlową w Paryżu (ang. *International Chamber of Commerce* – ICC) w 1953 roku¹¹ wyraźnie wskazywał, że odmowa (możliwość odmowy) wykonania orzeczenia arbitrażowego istnieje na omawianej podstawie, gdy „orzeczenie arbitrażowe dotyczy sporu nieprzewidzianego w umowie stron lub zawiera rozstrzygnięcia co do spraw niepoddanych rozstrzygnięciu arbitrów”¹². Oparty na nim projekt Konwencji przygotowany przez Radę Gospodarczą i Społeczną Organizacji Narodów Zjednoczonych (ang. *United Nations Economic and Social Council* – ECOSOC) z 1955 roku¹³, stanowiący bezpośrednio punkt wyjścia dla ustalenia ostatecznego tekstu Konwencji, wprawdzie zmodyfikował brzmienie pierwszego w sposób analogiczny do obecnego brzmienia art. V ust. 1 lit. c) Konwencji, wskazując jednak, że brzmienie przepisu w omawianej części zbliżone jest do pierwotnego z

¹¹ ICC, *Enforcement of international arbitral awards. Report and preliminary draft convention adopted by the Committee on International Commercial Arbitration at its meeting of 13th March 1953*, publikacja zawarta w dokumencie zatytułowanym *ENFORCEMENT OF INTERNATIONAL ARBITRAL AWARDS. statement submitted by the International Chamber of Commerce, a non-governmental organization having consultative status in category A*, UN DOC E/C.2/373, dostępnym na stronie http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/NYConvention_travaux.html.

¹² Ang. “that the award deals with a difference not contemplated by the agreement of the parties or that it contains decisions on matters not submitted to the arbitrators” (tłumaczenie własne) – por. ICC, *Enforcement...*, s. 13.

¹³ Por. dokument zatytułowany *Report of the Committee on the Enforcement of International Arbitral Awards. Annex. Draft convention on the recognition and enforcement of foreign arbitral awards*, UN DOC E/2704, dostępny na stronie http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/NYConvention_travaux.html.

projektu ICC z 1953 roku, a zmiana ma na celu podkreślenie, że przez umowę stron projektodawcy rozumieją nie tylko klauzulę arbitrażową, ale również kompromis.

Co do celu i przedmiotu Konwencji – jest nim m.in. ujednoczenie w możliwie dalekim zakresie zasad uznawania i wykonywania (stwierdzania wykonalności) zagranicznych orzeczeń arbitrażowych. Wzgląd na taką unifikację przemawia za szerokim wykładaniem zakresu zastosowania omawianej podstawy. W przeciwnym bowiem przypadku wykonanie orzeczeń wydanych w sposób oczywisty niezgodnie z żądaniami stron (zwłaszcza *ultra petita partium*) przy braku naruszenia prawa strony do przedstawienia jej sprawy zależałoby w dużej mierze od tego, czy w danym państwie tego typu rozstrzygnięcie naruszałoby wąsko interpretowaną klauzulę porządku publicznego zawartą w art. V ust. 2 lit. b) Konwencji. Podstawy konwencyjne w założeniu umożliwiają natomiast odmowę wykonania orzeczenia arbitrażowego w przypadku najbardziej rażących błędów sądu arbitrażowego lub innych braków dotyczących całego postępowania, a za taki w wielu przypadkach uznać należy orzeczenie przez skład orzekający *ultra petita partium* lub *extra petita partium*.

Za uzasadnione zostały przy tym uznane te poglądy, zgodnie z którymi w ściśle wyjątkowych sytuacjach (m.in. gdy brak rozstrzygnięcia przez sąd arbitrażowy o całości roszczeń wypacza zapadłe rozstrzygnięcie lub jedynie objęcie rozstrzygnięciem wszystkich poddanych pod jego rozstrzygnięcie kwestii może być uznane za wypełnienie jego mandatu) omawiana podstawa obejmuje także przypadki wydawania orzeczeń *infra petita partium*. Wskazano jednak również, iż w opisywanych sytuacjach w istocie dochodzić może nie tyle do orzekania *infra petita partium*, co *extra petita partium*, tj. przyznania przez sąd arbitrażowy *aliud*, czegoś jakościowo innego od tego, czego strona domagała się w swoich żądaniach. W takich przypadkach natomiast podstawa regulowana art. V ust. 1 lit. c) Konwencji znajduje zastosowanie.

Po czwarte, stwierdzono, iż przepis art. V ust. 1 lit. b) Konwencji ustanawia podlegający autonomicznej wykładni jednolity standard naruszenia prawa strony do przedstawienia jej sprawy. Przy stosowaniu omawianej podstawy nie powinny być więc mechanicznie powielane podobne instytucje znajdujące się w prawie państwa wydania lub wykonania orzeczenia. Przepis art. V ust. 1 lit. b) Konwencji, w przeciwieństwie do innych jednostek redakcyjnych tego przepisu, nie odwołuje się bowiem wprost do żadnego prawa właściwego (wykładnia systemowa). Stosowanie normy jednolitej czyni zaś zadość jednemu z celów Konwencji, którym była standaryzacja podstaw konwencyjnych (wykładnia celowościowa). Odwołanie natomiast do prawa państwa wykonania wymagałoby w praktyce

od sądu arbitrażowego uwzględniania w toku postępowania arbitrażowego wielu porządków prawnych państw luźno związanych z tokiem postępowania arbitrażowego.

Z uwagi na przyjęcie, że podstawa uregulowana w art. V ust. 1 lit. b) Konwencji operuje standardem autonomicznym, konieczne okazało się podjęcie próby zdefiniowania wiązki gwarancji procesowych składających się na prawo strony do przedstawienia jej sprawy. Analiza poglądów doktryny i licznego orzecznictwa, za przedmiot mającego omawianą podstawę, pozwoliła stwierdzić, że na prawo to składa się szereg uprawnień częściowych. Oprócz prawa do uzyskania należytego powiadomienia o istotnych elementach postępowania arbitrażowego zidentyfikowano również prawo do: (1) przedstawienia sądowi arbitrażowemu argumentów prawnych i faktycznych oraz przytoczenia dowodów, (2) odniesienia się do twierdzeń i dowodów drugiej strony, (3) ustosunkowania się do kwestii istotnych w oczach sądu arbitrażowego, (4) tego, by arbitrzy uwzględnili istotne argumenty stron i odnieśli się do nich w toku postępowania lub w zapadłym rozstrzygnięciu oraz (5) równego traktowania stron przez sąd arbitrażowy złożony z bezstronnych i niezależnych arbitrów. Naruszenie każdego ze wskazanych uprawnień częściowych prowadzić może zgodnie z art. V ust. 1 lit. b) Konwencji do odmowy wykonania (stwierdzenia wykonalności) zagranicznego orzeczenia arbitrażowego.

Po piąte, przeanalizowano również dopuszczalność zgodnie z Konwencją uznawania i wykonywania (stwierdzenia wykonalności) orzeczeń arbitrażowych uchylonych w państwie ich pochodzenia. Rozważenie argumentów za i przeciw doprowadziło do uznania, że art. V ust. 1 lit. e) Konwencji nie dopuszcza uwzględniania przez sądy delibacyjne wniosków o rozciągnięcie skuteczności i wykonalności takich orzeczeń za granicą¹⁴.

Istnieje przynajmniej kilka przesłanek przemawiających za przyjętym stanowiskiem. Abstrahując nawet od tradycyjnego poglądu, zgodnie z którym orzeczenie arbitrażowe jest zakotwiczone w systemie prawnym państwa pochodzenia, a jego uchylenie w państwie pochodzenia powoduje jego nieistnienie (*ex nihilo nihil fit*), należy zwrócić uwagę na skutki praktyczne przyjętego stanowiska. Zapobiega ono sytuacjom patologicznym, w których dochodzi do funkcjonowania w obrocie prawnym dwu lub więcej orzeczeń arbitrażowych

¹⁴

Odrębną kwestią jest oczywiście to, na ile można takie orzeczenie uznać na podstawie przepisów prawa krajowego lub przepisów innych umów międzynarodowych, stosowanych na zasadzie art. VII ust. 1 Konwencji, zgodnie z którym „postanowienia Konwencji (...) nie pozbawiają strony zainteresowanej prawa do dochodzenia praw z orzeczenia arbitrażowego w takim trybie i w takim zakresie, jak na to zezwalają prawa i umowy międzynarodowe, obowiązujące w kraju, w którym dochodzi się praw z tego orzeczenia”. W tym kontekście należy w szczególności zwrócić uwagę na art. IX Konwencji europejskiej o międzynarodowym arbitrażu handlowym sporządzonej w Genewie dnia 21 kwietnia 1961 roku (Dz. U. z 1961 roku, Nr 4, poz. 21; tekst polski jako załącznik do wskazanego numeru Dz. U.), który modyfikuje zakres zastosowania art. V ust. 1 lit. e) Konwencji.

(uchylonego i kolejnego lub kolejnych) w tej samej sprawie i przedmiocie, potencjalnie o odmiennej treści, a to, które z nich zostanie uznane w danej jurysdykcji jest obarczone dużą niepewnością. Analizowane orzeczenia sądów delibacyjnych dowiodły, że takie sytuacje się zdarzają i powodują wieloletnie spory sądowe tylko co do tego, które konkretnie rozstrzygnięcie składu orzekającego zakończyło ostatecznie spór stron.

Przeciwko takiej konstatacji nie przemawia przy tym przedstawiona w pkt 5 na s. 13 powyżej konkluzja, zgodnie z którą w przypadku stwierdzenia przez sąd delibacyjny istnienia danej podstawy konwencyjnej w stosunku do orzeczenia arbitrażowego ma on jednak pewną swobodę w zakresie jego uznania i wykonania (stwierdzenia wykonalności). W odniesieniu akurat do podstawy z art. V ust. 1 lit. e) Konwencji, w przypadku orzeczeń arbitrażowych uchylonych w państwie pochodzenia, taki wniosek nie odpowiadałby celom Konwencji. Jej twórcy dążyli wprawdzie do ułatwiania wykonywania zagranicznych orzeczeń arbitrażowych, ale także do harmonizacji podstaw odmowy dokonania takiej czynności. Możliwość wykonywania orzeczeń uchylonych niewątpliwie nie służy takim celom – prowadząc przy tym do opisywanych już wyżej sytuacji patologicznych. Taka ewentualność jest również o tyle trudna do przyjęcia, że twórcy Konwencji byli albo przeciwni uznawaniu orzeczeń uchylonych, albo nawet nie przewidywali takiej możliwości.

Po szóste, potwierdzono, że zakres zastosowania klauzuli porządku publicznego regulowanej art. V ust. 2 lit. b) Konwencji może pokrywać się z zakresami zastosowania pozostałych jednostek redakcyjnych art. V Konwencji regulujące pozostałe podstawy konwencyjne – w szczególności art. V ust. 1 lit. a), lit. b) oraz lit. c) Konwencji. Nie podzielono więc stosunkowo nielicznych poglądów odmiennych autorów, którzy postrzegają art. V ust. 2 lit. b) Konwencji w charakterze *legis specialis* wobec innych podstaw odmowy wykonania orzeczenia arbitrażowego. Ze względu bowiem na istotną wagę naruszenia *ordre public* oraz charakter klauzuli porządku publicznego podlegającej stosowaniu przez sądy delibacyjne *ex officio*, niedopuszczalne byłoby nadmierne zawężanie zakresu zastosowania zawierającego ją art. V ust. 2 lit. b) Konwencji, a do tego prowadziłoby przyjęcie krytykowanego stanowiska.

W ślad za tym ustalono, że w ramach podstawy z art. V ust. 2 lit. b) Konwencji (klauzula porządku publicznego) sąd delibacyjny co do zasady może brać pod uwagę naruszenia podstawowych zasad rządzących prawem procesowym państwa *fori* – mimo uregulowania pozbawienia strony prawa do przedstawienia jej sprawy *explicite* w art. V ust. 1 lit. b) Konwencji. Dodatkowym argumentem przemawiającym za taką konkluzją jest przy tym to, że w ramach klauzuli porządku publicznego kwestia zachowania gwarancji procesowych

strony w toku postępowania arbitrażowego badana jest zgodnie z prawem państwa wykonania orzeczenia, podczas gdy (jak wskazano już w pkt 5 na s. 15-16 powyżej) w zakresie tej drugiej podstawy relewantny jest standard autonomiczny, a badanie następuje bez odwołania do konkretnego prawa krajowego.